

Memer, humor og fordommer

-Er alt lov i humor?

Hvordan kan humor, vitser og memes påvirke måten man møter mennesker og grupper? Hvordan kan det påvirke dem som rammes av humoren? Hvor går grensen for hva man kan tulle med?

Forbruk av memes er blitt en viktig del av den digitale hverdagen til mange unge, og for mange er det blitt en viktig måte å uttrykke identitet, tilhørighet og følelser. Vi utforsker memes og grensene for humor sammen. Undervisningsopplegget inviterer til refleksjon rundt hvordan humor og populærkultur kan bidra til å forme og videreføre fordommer.

Læringsmål: Refleksjon rundt hvordan memes og «humor» kan fremme og forsterke fordommer

Varighet: 90 min

Utstyr: Gruppebord, powerpoint med memes/spørsmål, printet og laminert sett av memes til hver gruppe, 5 skilt med ulike alternativer til å reagere: LER AV DET, ANNET, VIDERESEENDE, RAPPORTERE

Meme

- Begrep lansert i 1979 av Richard Dawkins for å beskrive hvordan små kulturelle «biter» (eks sanger, eventyr, vitser, mote) videreformidles og videreutvikles over tid.
 - Som en kulturell variant av det biologiske genet
- I dag hovedsakelig brukt om «media-biter» (bilde, tekst, videoklipp) som spres via internett i høy hastighet.
- Memer er av natur intertekstuelle og spiller på normer, kultur, fortid og samtidsaktuelle tema og hendelser. Av den grunn krever de også at mottageren evner å lese/forstå den kulturelle konteksten det aktuelle memet har oppstått i.

1. Plenumsdialog - Meme

Introduksjon av opplegget og etablere felles grunnlag med utgangspunkt i elevenes virkelighet. *Pass på ikke gå gjennom spørsmålene de senere skal jobbe med i grupper.*

Hjelpespørsmål til dialog:

- Hva er et meme?
- Hvor finner dere memes?
- Hva handler de memene dere ser om?

2. Plenumsdialog - Fordommer

Forklar elevene at de snart skal diskutere memes i grupper, men at dere først skal snakke sammen om et annet tema: fordommer. Se an nivået til elevene. Vet de hva fordommer er? Bør du definere det for dem?

Fordom:

«En generalisert, negativ og lite fleksibel oppfatning av en gruppe mennesker» (Allport, 1954)

- **Holdning:** En fordom består av to komponenter – en av dem er holdningen som kobles til følelsene, for eksempel en antipati mot en gruppe.
- **Oppfatning:** En fordom består av to komponenter – en av dem er en oppfatning som knyttes til kunnskap, for eksempel en faktisk påstand om en gruppe.

Stereotypier:

En forenklet idé om et individ eller en gruppe menneskers typiske trekk.

3. Gruppearbeid

Del elevene inn i grupper (4-5 elever per gruppe). Gruppene skal arbeide med memene og spørsmålene på powerpointen (ca 15 min). Vær tilgjengelig for spørsmål fra gruppene. Del ut ark med memes uten spørsmål til hver gruppe, spørsmålene skal stå på powerpointen.

4. Plenumsdialog

Deretter skal dere i fellesskap diskutere spørsmålene som elevene arbeidet med i gruppearbeidet. Her ønsker vi å utforske koblingen mellom humor og fordommer, og få frem nyanser uten å fremstå som «moralens vokter». Viktig at dere også diskuterer hva de ulike memene faktisk betyr, da elevene tolker de ulikt.

NB. Både humor og memes kommer i mange varianter og fasonger. Det vi diskuterer her er såkalt «mørk humor».

Spørsmål fra presentasjon + hjelpespørsmål:

- Hva synes dere om disse memene?
- Hvor går grensen for hva man kan tulle med?
- Kan man bli påvirket av bildene? På hvilken måte?
- Hvilke fordommer spiller bildene på?
- Kan fordommer påvirkes av humor?

5. Rangering (Dersom det er tid)

Gi beskjed om at gruppene nå skal rangere dem. Fra minst til mest fordomsfull. Spill videre på diskusjonene dere hadde i plenumsdialogen. Deretter får hver gruppe mulighet til å presentere sin rangering og begrunnelse for denne.

6. Pause (10-15 min)

Ikke vis neste slide av presentasjonen før etter pausen.

7. «Blondiner er dumme»

Vis presentasjonen av blondine memen på felles skjerm. Still spørsmålet «Er blondiner dummere enn andre?». Diskuter!

Forskning på blondiner

Zagorsky, Jay L. «Are Blondes Really Dumb?» i *Economics Bulletin*, Volume 36, Issue 1, The Ohio State University. 2016. (fagfelleurdert)

Funn:

- Blondiner opplever diskriminering i arbeidsmarkedet fordi de antas å være mindre intelligente enn andre
- Denne fordommen forsterkes i populærkulturen (filmer, vitser, bøker osv)
- Blondiner gjennomsnittlig har litt høyere IQ enn mennesker med andre hårfarger. Studien konkluderer ikke med at dette har sammenheng med hårfarge, men handler om sosioøkonomisk status, foreldres utdanning, tilgang på formell/uformell utdanning og fritidstilbud
- Forestillingen om «dumme blondiner» er en myte

Fortell litt om forskningen på blondiner vs. Intelligens. Når vi snakker om konsekvenser av meme/humor som ved dette eksempelet, er det naturlig å snakke om hvordan reagere på det og dette skal dere få gjøre nå i neste del.

8. Hvordan reagere på memes

Heng opp lapper med: LER AV DET, ANNET, VIDERESENDE, RAPPORTERE i klasserommet. Diskuter med elevene, hva kan dette innebære i gitte situasjoner. Eks. Hva vil det si å rapportere noe? Hvor gjør man det? Hvilke ulike måter å rapportere finnes det?

Forklar:

Du skal lese opp en tenkt situasjon som handler om memes. Til situasjon skal elevene tenke igjennom hvordan de ville ha reagert hvis det hadde skjedd. Elevene skal stille seg ved det alternativet (skiltet) de mener er mest aktuelt i den gitte situasjonen. Fortell at det ikke er noen riktige svar, det er mange måter en kan reagere på. De kan også flytte seg underveis, dersom de endrer mening.

1. Les opp den første situasjonen
2. Elevene flytter seg i stillhet
3. Gi dem et par minutter til å diskutere med dem som står sammen med dem, hvorfor de har valgt den aktuelle posisjonen
4. **Hjelpespørsmål til plenumssamtale**
 - Hvorfor har du stilt deg her?
 - Hvordan kan du rapportere/hvorfor videresende/hvilke andre alternativer finnes det?
 - Dersom noen stiller seg ved skiltet «ignorere» gjentatte ganger: Finnes det tilfeller hvor det beste alternativet er å ignorere? Finnes det andre memes hvor det ikke er lurt å ignorere?
 - Hvis noen bytter plass etter å ha hørt begrunnelsen til de andre gruppene, hvorfor?
 - Hvis konteksten til memen endres, tilsendt fra noen andre enn god venn o.l., hadde de plassert seg annerledes?

9. Plenumsdialog – elevene kan sette seg på plassene igjen

Hjelpespørsmål til dialog:

- Hva er farene og hva er positivt ved at slik humor finnes?
- Hvilke konsekvenser kan det få for den som mottar?
- Hvilke konsekvenser kan en slik humor ha i samfunnet?

10. Avslutning - siste slide på powerpointen

Spør elevene hva de sitter igjen med fra opplegget. Sette ord på sitt eget læringsutbytte, samtidig som det kan presiseres at Rafto ikke er moralens vokter og at vi også digger memes!